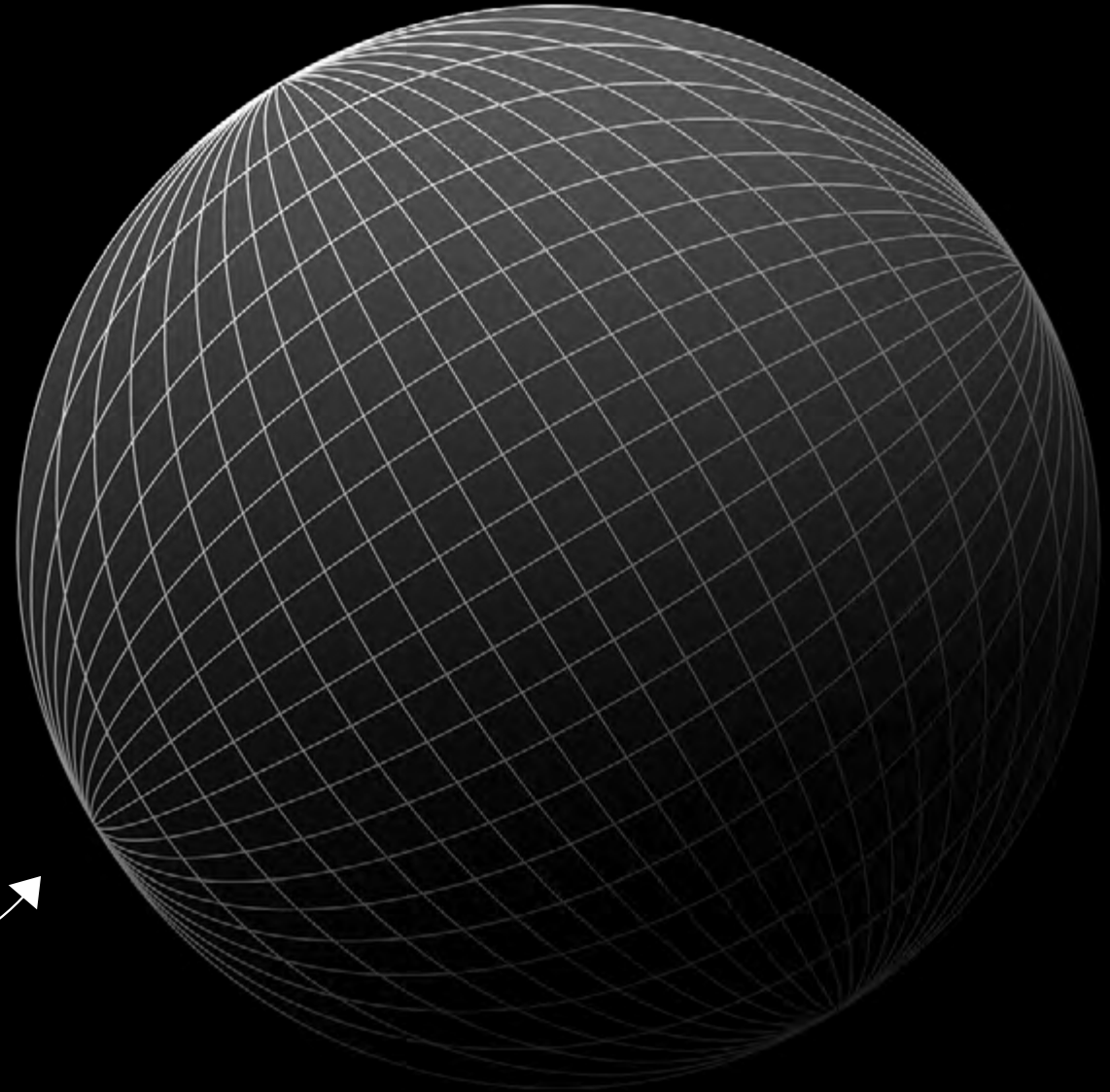
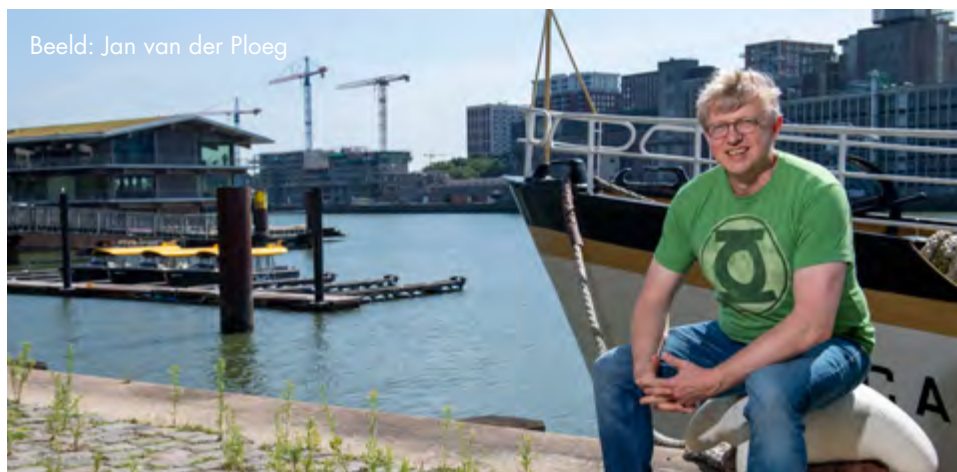

SPECULATIVE DESIGN

Rotterdam in 2050

Klik op de
onderwerpen
om te ontdekken

INLEIDING

Ken je de uitdrukking *Panta Rhei*? Het is een spreuk van de oud-Griekse filosoof Heraclitus. Het betekent letterlijk 'alles stroomt'. Heraclitus bedoelde ermee dat alle materiële en immateriële objecten continue in beweging zijn. Alles heeft met alles te maken en alles werkt op elkaar in. Geen enkele situatie of gebeurtenis vindt volledig hetzelfde opnieuw plaats. De wereld die wij beleven, verandert continu. Meestal in een laag tempo, maar nu en dan in een hoge versnelling. Zoals momenteel als gevolg van de digitale transformatie, energietransitie en klimaatcrisis.

De overheid in het algemeen is geneigd een onderscheid te maken tussen de leefwereld en de eigen systeemwereld; tussen een gemeenschap van burgers en overheid; tussen een subjectieve en een objectieve omgeving. We denken vanuit een objectieve positie de leefwereld te analyseren. Ik zeg we, want ik ben in dienst bij de overheid. We stellen als publieke dienstverleners de problemen in de leefwereld vast en verzinnen maatregelen om deze op te lossen. Maar wat als... Wat als we deze kunstmatige scheiding leren loslaten? Zodat we als ambtenaren anders leren kijken naar de wereld, dat we ons ervan bewust worden dat we deel uitmaken van die wereld, dat we die wereld zijn. Anders kijken leidt tot anders doen. Anders kijken betekent afscheid nemen van institutionele waarden zoals 'objectiviteit'. Anders doen betekent afscheid nemen van aangeleerd gedrag zoals het indelen van beleidsdomeinen, het omschrijven van afgebakende beleidsproblemen en hiervan gemeenschappelijke problemen maken waarvoor publieke middelen moeten worden ingezet om ze op te lossen. Anders kijken betekent verkennen en opnieuw ontdekken wat voor ons als mensen in een samenleving van waarde is. Anders doen betekent mogelijke, plausibele en waarschijnlijke (berekensbare) ontwikkelingen niet op ons af laten komen, maar deze tegemoet treden. Niet reageren, maar acteren en anticiperen. Door ons als medewerkers van de gemeente te verplaatsen in bewoners van de toekomst. Hoe leer je dat? Door het te doen. Dit magazine is een verslag van de ontdekkingsreis die de gemeente Rotterdam en de Willem de Kooning Academie hebben ondernomen. Samen hebben we met de methodiek van speculative design onderzocht hoe de stad er in 2050 kan uitzien en waaraan Rotterdammers dan behoefte hebben.

Dit is geen gids met zogenoemde 'best practices' en aanbevelingen. Het is een poging tot verbeelding van het anders kijken en het anders doen. Het is bedoeld om te inspireren en om publieke dienstverleners aan te zetten mee te doen aan komende ontdekkingsreizen of die zelf te organiseren in onze transformerende werkelijkheid. Niet voor onszelf, maar voor de gemeenschap waartoe we behoren.

Gerard Nijboer (leefwereld)

*Procesmanager Innovatie, gemeente Rotterdam
(systeemwereld)*

WAT IS 'SPECULATIEF DESIGN'?

Met design kun je niet alleen dingen maar (vooral ook) ideeën creëren. Dat stellen Anthony Dunne en Fiona Raby, deskundigen op het gebied van speculative design, in 'Speculative Everything', 'Design, Fiction and Social Dreaming' (MIT Press, 2013). Iedereen heeft ideeën, daar hoef je geen ontwerper voor te zijn. Vooral als het gaat om oplossingen voor alledaagse problemen/uitdagingen, hoe klein en onbelangrijk deze ook lijken. Hoe ontdek je welk idee het meest betekenisvol is?

In design is het bedenken van een idee onderdeel van het zogenoemde ontwerpproces. Idealiter wordt dat voorafgegaan door een vraag- of probleemstelling. Bijvoorbeeld: "De Maas zit vol met plastic. Hoe ruimen we dit op?" Maar ook: "Als je bloeddruk te veel stijgt, is dit slecht voor je gezondheid. Hoe weet ik dat mijn bloeddruk te hoog is?"

Vanuit een klassiek modernistisch oogpunt moest de ontwerper vooral praktische oplossingen bedenken voor concrete vragen in de maatschappij. Echt problematisch hoefden deze aanleidingen niet te zijn. Een verbeterde levensstandaard of een antwoord op een vraag vanuit de industrie ("Ontwerp een compactere stofzuiger") waren ook mogelijk. Kenmerkend voor traditionele oplossingsgerichte ontwerpers was hun dienende houding ten opzichte van een duidelijk vooraf bepaald publiek. De opdrachtgever bepaalde die houding voor de ontwerper vaak grotendeels, als reactie op een bestaande vraag of probleem.

Bij 'speculatief design', ofwel 'speculatief ontwerpen', gaat de vraagstelling echter over een (nog) niet bestaande situatie (bijvoorbeeld Rotterdam in 2050). Speculatief design is een middel om te speculeren hoe dingen zouden kunnen zijn, om zo mogelijke toekomstbeelden te bedenken en misschien ook zelfs de toekomst (positief) te beïnvloeden. De ontwerper is minder dienend en neemt een kritischere houding aan ten opzichte van de betekenis en mogelijke gevolgen van een ontwerp. In plaats van een antwoord op een vraag, levert een speculatief ontwerp vaak nieuwe vragen op.

Het voornaamste doel van speculative design is niet om definitieve voorspellingen te doen maar de status quo bevragen. En diverse, in plaats van dezelfde, antwoorden te zoeken op de vraag: "Wat als...?" In de discussie die ontstaat, bespreek je welke toekomst we willen zien (en

welke niet...). De ideeën die ontstaan uit speculatief design vergroten de kansen om wenselijke toekomst te realiseren. Bovendien, meer speculeren maakt de realiteit meer vormbaar, een taak bij uitstek geschikt voor creatieve studenten en beroepsbeoefenaars met vormgevingscapaciteiten. Het ontwerpen van prototypes en artefacten is essentieel om een idee verder te onderzoeken.

Naast Dunne en Raby zijn er meer autoriteiten op het gebied van speculatief ontwerpen. De scheidslijn tussen speculative design en science fiction is hierbij soms dun. Science fiction betekent letterlijk vertaald 'wetenschapsfictie'. Dit lijkt een innerlijke tegenspraak. Wetenschap draait veelal om meetbare aspecten. Fictie is per definitie een onwerkelijk, op fantasie gebaseerd verschijnsel. De bedenker van de term, Hugo Gernsback, wilde door middel van wetenschapsfictie de wetenschap en [bewezen] ontdekkingen populariseren. Het ging hem om verschijnselen die zich niet per se in de toekomst voor hoefden te doen.

Ook in speculatief design wordt de vrijheid genomen om alternatieven voor de bestaande maatschappij te bedenken. In tegenstelling tot science fiction kan het voorgestelde scenario echter wel (hebben) bestaan, mits bestaande omstandigheden kritisch onder de loep worden genomen en bevestigd. Waar de science fiction-auteur vrij is om de context zo te vervormen dat deze de gesuggereerde toekomst onderbouwt, respecteert en analyseert de speculatieve ontwerper de historische en sociaal maatschappelijke context waarin een situatie ontstond. Om vervolgens met kleine ingrepen aan te sturen op daadwerkelijk mogelijke (en op termijn zelfs realiseerbare) toekomstscenario's.

Prof. Catelijne van Middelkoop,
Practice Leader a.i. Commercial Practices, WdKA

INTERVIEWS

Hoe zou Rotterdam er in 2050 uit kunnen zien? En waar hebben inwoners dan behoefte aan? Om die vragen te onderzoeken, sloegen de gemeente en de Willem de Kooning (WdKA) de handen ineen. Aan de hand van toekomstscenario's voor diverse gebieden in de stad, kwamen de afgelopen jaren vele ideeën voor een toekomstig Rotterdam tot stand. In deze interviews vertellen ambtenaren en medewerkers van de WdKA hoe ze tegen de samenwerking en speculative design aankijken.

Beeld: Jan van der Ploeg

INTERVIEW MET JEANNETTE VAN DER DOES

TOEKOMST ROTTERDAM VRAAGT OM SPELENDE AMBTENAREN

Wil je spelenderwijs cruciale kennis opdoen over het ideale Rotterdam van 2050? Steek als ambtenaar dan je hand uit naar studenten die zich met speculative design bezighouden. Dat draagt Jeannette van der Does uit binnen de gemeentelijke afdeling Stadsbeheer. Volgens haar stellen de studenten vragen waar ambtenaren in hun dagelijkse werk niet vaak bijilstaan.

Stadsbeheer houdt zich onder andere bezig met de openbare ruimte en werkt zo aan een schoon en veilig Rotterdam. Binnen de afdeling richt Jeannette van der Does zich op innovatie. In haar 'makelaarsrol' koppelt ze collega's van Stadsbeheer aan bedrijven of kennisinstellingen die slimme oplossingen ontwikkelen. De samenwerking met de WdKA en de studenten die binnen het afstudeerprofiel Commercial Practices gebruik maken van speculative design is hier een voorbeeld van. Studenten werken met ambtenaren aan een onderzoek naar een maatschappelijk -en/of ruimtelijk vraagstuk. Zo kunnen ze producten, diensten of nieuwe vragen ontwerpen die van nut kunnen zijn voor Rotterdam in de toekomst.

Jeannette: "Ik zoek collega's binnen Stadsbeheer die naast hun gebruikelijke taken met een student aan de slag willen. Ik praat hierover eerst met de ambtenaar. Ook spreek ik docenten van de WdKA, die de lesstof een plek geven in de samenwerking. Die stof krijgt de ambtenaar ook. Is er een match, dan praat de ambtenaar met de student. Ze bespreken het beleidsterrein van de ambtenaar en hoe het onderzoek kan bijdragen hieraan. Dan kan het project van start."

LEGO

Afgezien van het maatschappelijke belang levert samenwerken met studenten ook plezier op, zegt Jeannette. Haar boodschap aan ambtenaren: "Weet je nog hoe leuk en vrij je vroeger speelde? Wanneer heb je voor het laatst met LEGO gebouwd en mocht je weer even kind zijn? Zo voelt werken aan speculative design. De onbevangenheid van studenten, die je meenemen in hun wereld: dat is tof."

SPECULEREN OVER TOEZICHT

Tijdens de opdracht hebben ambtenaren en studenten twee of drie keer contact. In die gesprekken merken ambtenaren vaak al de meerwaarde van speculative design, zegt Jeannette: "Studenten komen binnen met weinig voorkennis over het te onderzoeken thema. Die moeten ze snel opdoen. Zij worden opgeleid om, speculerend over de toekomst, vanuit verschillende invalshoeken, vragen te stellen die ambtenaren minder zien. Juist vragen die irrelevant lijken, zijn van belang. Je kan als ambtenaar bijvoorbeeld werken aan toezicht op de openbare ruimte: wat is het effect van camera's op mensen? Studenten gingen met Rotterdammers hierover in gesprek. Enkelen gaven aan in de natuur tot rust te komen. De studenten bedachten een stadspark, met natuur die denkbeeldig toezicht hield. Denk aan planten die fijne of vervelende geuren verspreidden om een deel van het park wel of niet aantrekkelijk te maken. Door zulke voorstellingen te maken breng je een ander handelingsperspectief dichtbij."

MONDKAPJES

Zo'n anderhalf jaar geleden werkten studenten met een toekomstscenario waarin een Rotterdamse buurt onleefbaar was geworden door een verontreinigde lucht. Een project dat Jeannette bijbleef. "Studenten maakten tijdens dit onderzoek allerlei speciale mondkapjes, met lichtjes die mensen aan en uit konden zetten om hun emoties te communiceren. Een week na de presentatie ging Nederland door corona in lockdown. Dat was bij het begin van hun onderzoek uiteraard onbekend. Ze waren hun tijd vooruit."

INTERVIEW MET MATTHIJS VAN HAAGEN

KUNSTACADEMIE LEERT JE SPECULEREN OVER STAD IN 2050

Stel, je ontwerpt een lantaarnpaal die een pistoolschot herkent en meldt. Een bijzondere innovatie, maar is het ook een verbetering van de veiligheid? Niet direct, zegt docent Mattheus van Haagen van de Willem de Kooning Academy (WdKA). Met speculative design ontdek je volgens hem de echte behoeften in de stad. Op het gebied van veiligheid en vele andere thema's.

Mattheus noemt de lantaarnpaal als hij de waarde van speculative design uitlegt: "Zet een stap terug. Vraag je af wat veiligheid – of welk ander thema je ook kiest – voor bewoners betekent. Voelen zij zich bijvoorbeeld veilig als ze met een helm op rondlopen? En bovenal: wat is de ideale toekomst die ze zelf voor ogen hebben? Als je hún veiligheid kunt omschrijven, lukt het ook om de juiste partners bij je innovatie te betrekken. Je weet wat mensen willen en dat overtuigt investeerders. In plaats van geldschietters zoeken voor die lantaarnpaal, bestudeer je eerst de meerwaarde voor de buurt."

GEWENSTE TOEKOMST

Mattheus geeft eerste- en tweedejaarsstudenten les over speculative design. "Ik leg uit wat we daaronder verstaan. Hoe je een gewenste toekomst kunt zoeken." Mattheus bespreekt de ideeën van vooraanstaande denkers op dit gebied.

Vervolgens gaan studenten aan de slag. De samenwerking met de gemeente duurt zo'n drie maanden, verdeeld over het eerste en het tweede jaar van de studie. Na de introductie van speculative design in het eerste jaar gaan de studenten in het tweede jaar meer de diepte in. Ze krijgen van de gemeente en de WdKA een aantal scenario's en locaties om te onderzoeken. Denk aan: wat als de Rotterdamse Wilhelminapier straks een zelfvoorzienend eiland is? "Studenten liepen tijdens dat onderzoek met duikmaskers door de buurt en vroegen bewoners: 'Hoe zou dit gebied eruitzien als het onder water zou liggen?'"

Met de informatie die studenten ophaalden, ontwierpen ze een product of dienst. Zoals een huis dat kan stijgen of dalen. Studenten maken tijdens het project gebruik van verschillende werkplaatsen. Zo hebben ze bijvoorbeeld de mogelijkheid om met software driedimensionaal te tekenen. Met een virtual reality-bril op kun je dan door de ontworpen ruimte lopen.

WISSELWERKING

Tijdens het project ontstaat een wisselwerking met de ambtenaren die door studenten over hun beleidsterrein worden bevestigd. "Het bedrijfsleven vraagt studenten vaak om oplossingen voor concrete problemen. Maar de gemeente begrijpt dat het om onderwijs gaat, dat studenten leren werken met een opdrachtgever. Ambtenaren zijn bijvoorbeeld ook bij feedbackmomenten. Ze geven hun visie op het onderzoek en het product dat de studenten ontwerpen. Ze kijken daarbij ook naar de relevantie voor het werk van de gemeente. De samenwerking is ook waardevol voor de gemeente: studenten stellen andere vragen dan ambtenaren. De gemeente richt zich op regelgeving. De studenten onderzoeken eerst de gewenste toekomst en ontwerpen eventuele oplossingen daarna. Zij werken op macroniveau."

Beeld: Jan van der Ploeg

INTERVIEW MET CHARLOTTE BIK, KIRSTEN EERLAND EN CATELIJNE VAN MIDDELKOOP

SPECULATIVE DESIGN LEENT ZICH VOOR VERNIEUWEN INDUSTRIE EN GEMEENTE

Studenten op de Willem de Kooning Academy (WdKA) leren met het afstudeerprofiel Commercial Practices hoe belangrijk zij voor de duurzame ontwikkeling van de samenleving zijn. Drie medewerkers van de WdKA vertellen hoe de samenwerking met de gemeente Rotterdam daarbij helpt.

De WdKA kent drie afstudeerprofielen: de Commercial Practices (gefocust op systematische verandering), Social Practices (creatieve praktijken vanuit engagement) en de Autonomous Practices (zelforganiserende kunstenaars en ontwerpers). Studenten van alle drie de practices werken in het eerste jaar met de methodiek speculative design. In het tweede jaar is dat enkel de lichte van de Commercial Practices. Denk bij commercial overigens niet alleen aan winstbejag door handeldrijven. Het gaat om waarde creëren die verder gaat dan financieel-economische winst.

NIEUW SYSTEEM

Zo kan het ontwerpen van een jurk, die een runway in Parijs siert, lucratief zijn. En het is bewonderenswaardig, maar niet iets waar de WdKA studenten binnen de Commercial Practices voor opleidt. Charlotte Bik, onderwijsmanager van dit afstudeerprofiel vertelt dat zij zich breder ontwikkelen: “Een jurk maakt nog geen procent uit van het internationale modesysteem. Binnen de Commercial Practices willen we studenten opleiden die aan knoppen kunnen draaien om die systemen te veranderen.”

Die verandering is gestoeld op de sustainable development goals van de Verenigde Naties, die de internationale economie moeten verduurzamen. Hoe overleeft de wereld de mensheid? Dat is volgens de Commercial Practices dé vraag die ertoe doet. Speculatief ontwerp is één van de instrumenten waarmee je die vraag kunt onderzoeken. Systeemdenken eveneens, een benadering voor het oplossen van problemen die ervan uitgaat dat het individuele probleem onderdeel is van een veel groter systeem. Samenwerking op basis van wederkerigheid is daarbij essentieel. Charlotte: “Om terug te komen op het voorbeeld van mode: in het bedrijfsmatige systeem zijn duizenden mensen nodig voor één jurk. Dat systeem verander je niet in je eentje.

Daarvoor heb je elkaar nodig en is het belangrijk dat iedereen respectvol is. Want als een ontwerper slecht omgaat met een producent, dan maken ze samen waarschijnlijk een slechte jurk. Die maker denkt dan niet graag mee met de ontwerper. Samen het systeem veranderen, wordt dan lastig.”

GELIJKWAARDIGHEID STUDENT EN AMBTENAAR

De WdKA-studenten leren al vroeg dat mensen én omstandigheden buiten de academie onmisbaar zijn voor hun ontwikkeling en kansen als ontwerper. “Dat inzicht was het uitgangspunt voor samenwerken met de gemeente”, zegt Cateelijne van Middelkoop, inhoudelijk verantwoordelijk voor het programma van de Commercial Practices “Het startpunt is gelijkwaardigheid van studenten en ambtenaren. Voor een zinvolle dialoog, die specifieke onderzoeksvragen oplevert.” En voor maatschappelijke verandering zit je bij de gemeente goed: “Die vertegenwoordigt de samenleving in het klein.”

Ook Kirsten Eerland, coördinator van de Commercial Practices, vindt de relatie tussen ambtenaren en studenten cruciaal voor het onderzoek. “Het is een gezamenlijke leerervaring. Ambtenaren en studenten leren van elkaar om de stad anders te bekijken. Hierdoor zien studenten welke rol design in de gemeentelijke organisatie kan spelen. Zij beseften eerst misschien niet dat ze daar van belang kunnen zijn. Het verbreedt hun perspectief op het werkveld.”

De invloed van studenten reikt verder dan hun ontwerpen. Charlotte: “Ik hoor dat ambtenaren de taal van studenten meenemen de werkvloer op, waardoor ze collega’s kritische vragen stellen. Zo ontstaat een veranderde redenering over wat ambtelijk denken zou kunnen zijn.”

INTERVIEW MET BRENDA VAN BREEMEN

STUDENTENVENSTERS OP DE STAD: LUXE VOOR AMBTENAREN

Durf als ambtenaar verward te raken als je maatschappelijke vernieuwing zoekt. Die les trekt Brenda van Breemen uit de samenwerking tussen de gemeente en de Willem de Kooning Academy (WdKA). Als procesmanager innovatie bij de gemeente drukt ze haar collega's op het hart om het onbehagen te omarmen bij de inzet van *speculative design*.

Nadat ze van de gemeente en WdKA een toekomst-scenario, thema en locatie toegewezen hebben gekregen, begint het onderzoek. Dat mogen studenten voor veelal zelf, in overleg met ambtenaren waarmee ze samenwerken, invullen. Juist die onafhankelijkheid van de studenten maakt de samenwerking voor de gemeente waardevol, vindt Brenda. "Als wij het onderzoek zouden dichttimmeren, dan krijg je weer de gemeentelijke blik op een maatschappelijk thema. Het is een luxe voor ambtenaren dat er iemand vanuit een andere invalshoek naar de stad kijkt."

OPGROEIEN MET DIGITALISERING

Dat verschil in visie op de stad wordt ook bepaald door generatieverschillen. De kennis en kunde die studenten meebrengen, is volgens Brenda niet uit boeken te halen. Zij behoren tot een andere generatie, die meer dan veel ambtenaren opgroeide met digitalisering. Ook daarom adviseert ze ambtenaren om mee te doen als studenten van de WdKA aankloppen: "Als collega's geïnteresseerd zijn in nieuwe, creatieve oplossingen voor de toekomst, dan gun ik ze deze ervaring. Hoe vaak kun je in korte tijd met een groep studenten een frisse blik op een onderwerp krijgen?"

VINGER IN STOPCONTACT

De studenten van de WdKA bekijken eerst de context van een toekomstscenario, dat de gemeente en de academie hebben opgesteld. Ze vragen zich bijvoorbeeld af wat de behoeften van bewoners in die denkbeeldige situatie in 2050 zouden zijn. Uiteindelijk ontwikkelen ze concepten die voortkomen uit hun onderzoek met ambtenaren. Die krijgen door de samenwerking een andere manier van denken aangereikt. Brenda: "Innovatie ontstaat als je ontspannen bent. In die staat kun je je bewust worden van

ingesleten denkpatronen. Wij zijn als ambtenaren getraind om ons af te vragen: hoe lossen we dit probleem op? Maar de studenten begonnen met een What if-vraag. Bijvoorbeeld: wat als Rotterdam door een gestegen zeespiegel enkel nog uit eilanden bestond? Of wat als Feijenoord onder water komt te staan? Dat leidde tot uiteenlopende invalshoeken en ontwerpen. Een daarvan was een idee waarbij Rotterdammers ook onder water zouden leven. De studenten maakten een ontwerp, waarbij ze het water tot leefruimte bestempelden. In plaats van de stad te beschermen tegen de stijgende zeespiegel, waartoe ambtenaren geneigd zouden zijn, keek deze groep studenten er anders naar.

"De methode van de studenten kan voor ambtenaren behoorlijk verwarrend zijn", vertelt Brenda. "Iemand die gewend is om naar tastbare oplossingen te zoeken, klinkt dat vreemd in de oren. En als die verwarring toeslaat, dan zit je goed. Want uit verwarring ontstaat innovatie. Laat het onbehagen toe als ambtenaar. De beste ideeën ontstaan bij mensen van wie je denkt: die heeft echt met z'n vinger in het stopcontact gezeten."

INSPIRERENDE PROJECTEN

De samenwerking van de gemeente Rotterdam en Willem de Kooning Academy heeft de afgelopen jaren tal van bijzondere projecten opgeleverd. Aan de hand van diverse thema's, locaties en 'wat als'-vragen staken studenten en ambtenaren de koppen bij elkaar. Hiernaast een kleine selectie aan voorbeelden, waarin het Rotterdam van 2050 is verbeeld.

VOORBEELD 1

Speelmarkt

Wat als de gemeente Rotterdam besluit om een deel van de stad morgen van het gas af te halen?

Het is 2050. De langetermijneffecten van de energietransitie worden steeds duidelijker in Bospolder-Tussendijken, de eerste Rotterdamse wijk die van het aardgas af ging om gehoor te geven aan de internationale Klimaatdoelen. In plaats van afhankelijk te zijn van een centraal netwerk is iedere bewoner van de stad aangewezen op eigen energiebronnen.

Welke (nieuwe) behoeften zijn er als gevolg van deze radicale omslag bij de bewoners ontstaan? Welke mogelijke producten spelen hier op in? Met deze vragen gingen studenten van de academie aan de slag.

Docenten: Mick Jongeling, Janneke Lieshout, Charly Blödel

Studenten: Matteo Postinghel, Borys Skowron, Hannah Staal, Victor Mocnik, Bonne Steinz

Een impressie van sPARK

EEN SPEELMARKT OP SPIERKRACHT WEKT ENERGIE OP

Moderne woningen met huishoudelijke robots en elektrische auto's zorgen voor hoge energiekosten voor de bewoners van Bospolder-Tussendijken. Om hen tegemoet te komen en het opladen gemakkelijker te maken, is het Visserijplein omgetoverd tot een 'speelmarkt', waarop menselijke beweging energie opwekt: sPARK. Zodra mensen over de markt lopen of de speeltoestellen gebruiken, levert dat energie op. Die stroom gaat naar de omliggende woningen.

VOORBEELD 2

Dystopische mobiliteit

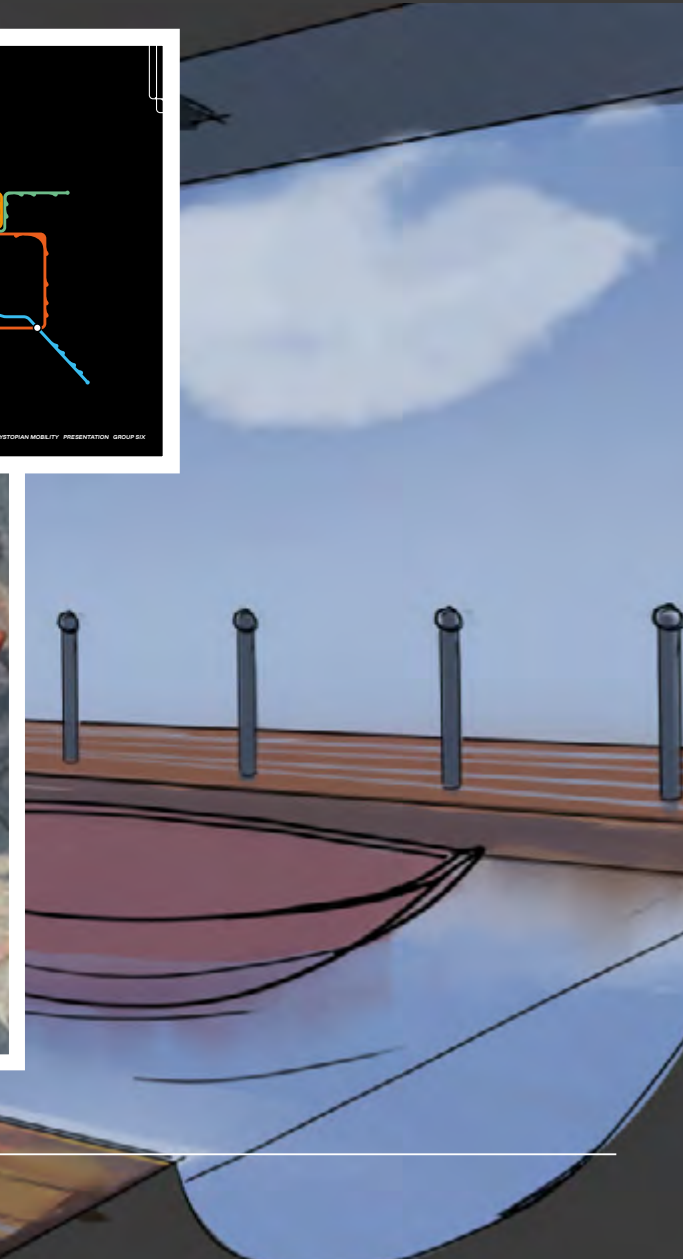
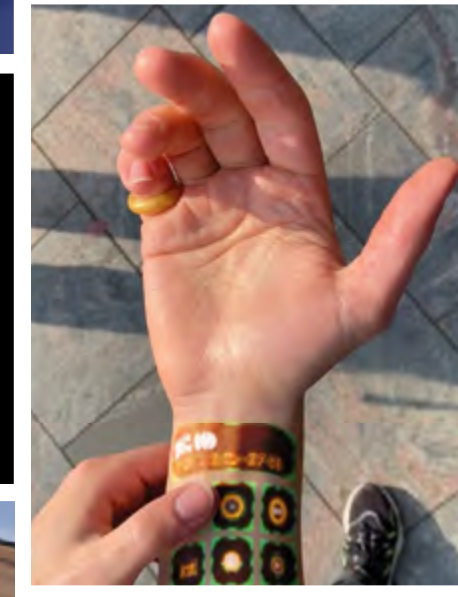
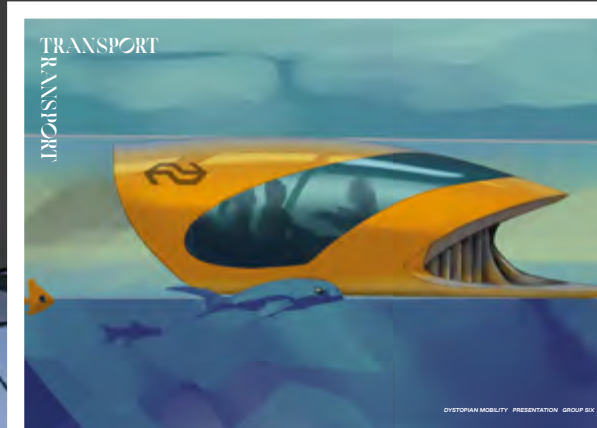
Wat als de gemeente Rotterdam besluit om alleen nog centraal geregeld en zelfrijdend openbaar vervoer in de stad toe te staan?

Het is 2050 en Rotterdam is te ver gegaan in het centraal coördineren van vervoer. Nu hackers het openbaar vervoer hebben platgelegd, zit de stad daarom in een nieuwe lockdown. Alle toegangswegen en rivieren naar Rotterdam blijven tot nader orde gesloten, net als het luchtruim boven de stad.

Was dit te voorkomen? Voor wie zou een dergelijke gebeurtenis voordelig kunnen uitpakken? Studenten gingen aan de slag met het uitwerken van verschillende ideeën gekoppeld aan dit vraagstuk.

Docenten: Matthijs van Haagen, Marcel van Kan, Marina Martinez Garcia

Studenten: Alex Raven, Sebastiaan Paap, Rodin Lutz, Max von Stockhausen

VOORBEELD 2

Dystopische mobiliteit

QUOTES

//

“De techniek ontwikkelt zich snel en wordt steeds complexer. We moeten voorzichtig zijn en zorgen dat we er niet volledig van afhankelijk worden.

Mochten hackers het verkeerssysteem ooit overnemen, dan moeten we ergens op kunnen terugvallen. Het openbaar vervoer moet met de hand bediend kunnen worden en in geval van nood moeten we alles kunnen resetten.”

Wat als de gemeente Rotterdam besluit om alleen nog centraal geregeld en zelfrijdend openbaar vervoer in de stad toe te staan?

VOORBEELD 3

Correcte zones

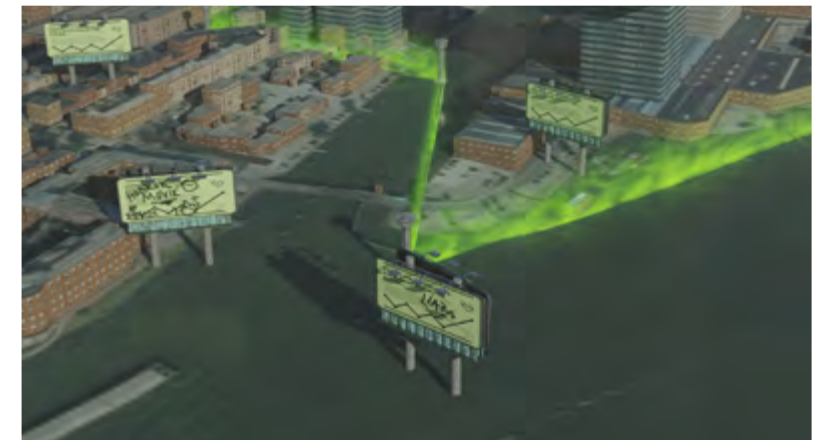
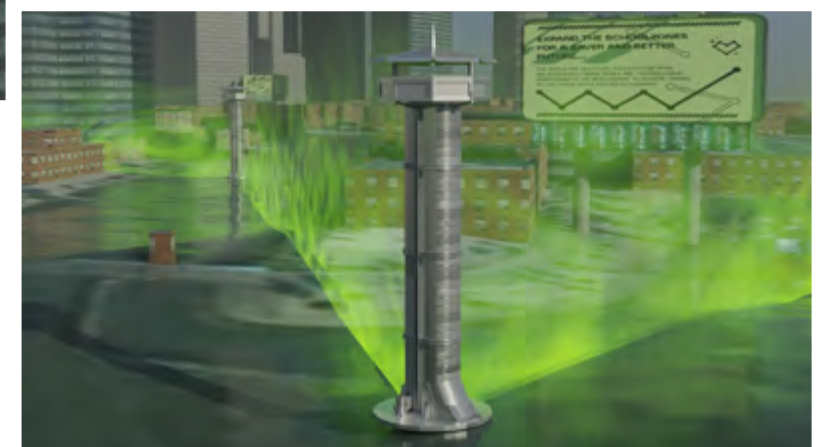
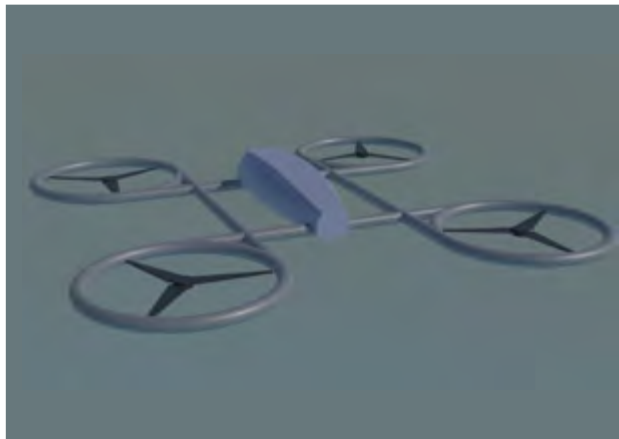
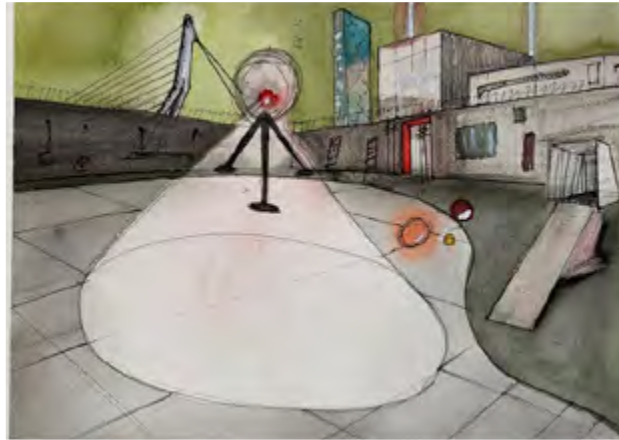
Het is 2050 en alles en iedereen lijkt via een netwerk met elkaar verbonden. De meeste netwerken staan in verbinding met elkaar en het debat rond data eigenschap en controle blijft in al zijn vurigheid bestaan. De behoefte aan autonomie groeit, en zeker niet alleen bij het individu.

Studenten die met dit vraagstuk aan de slag gingen legden een verband met de zogenaamde 'zoning' rondom scholen: de zones waar geen coffeeshops e.d. mogen zijn gevestigd. In de toekomst zijn deze zones veranderd in veilige en 'correcte' leefgebieden, terwijl dat wat buiten de zones valt verloedert. Er is ook een lobby ontstaan rondom deze zones en vragen als: hoe groot mogen deze zijn, wat en wie mag erin? Welke rol zou AI kunnen spelen bij de handhaving van de gestelde gedragsregels? De studenten ontwikkelden ideeën voor de afbakening van de schoolzones en voor het houden van toezicht.

Docenten: Mona Dekker, Peter Kalkman, Leon Kranenburg

Studenten: Kaj Fischer, Mateusz Wisniewski, Ryan de Bruijn, Erwann Harrison

Wat als een gemeenschap in het centrum van Rotterdam zelf het initiatief zou nemen om een bepaald gebied op eigen wijze 'slim te maken' en te automatiseren?

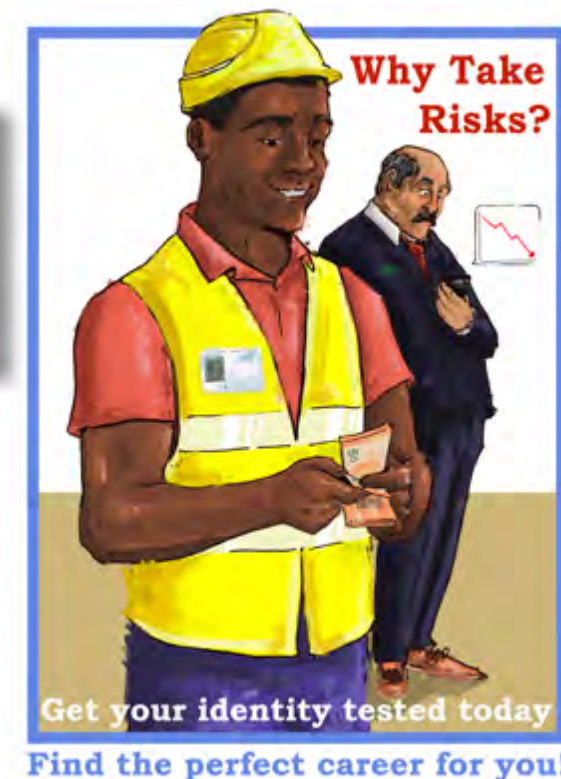
VOORBEELD 4

Identiteitsmanagement

Het is 2050 en de bewoners van Bloemhof voelen zich onveilig. Niet alleen door de stijgende zeespiegel, maar met name door de constante toestroom van nieuwe bewoners die de lager gelegen gebieden rond de goed beveiligde stad ontvluchten. Al een tijdlang is hun wijk verdeeld over tal van grote vraagstukken die spelen in de maatschappij. De gentrificatie van de wijk draagt hieraan bij: de laatste tijd vestigen zich alleen maar mensen met een hoog inkomen in Bloemhof, tussen de 'oude garde' die minder te besteden heeft. Leefstijl en cultuur lopen daardoor nogal uiteen. Er is een gespannen sfeer ontstaan.

Zou een dergelijke situatie kunnen worden voorkomen door inwoners een identiteit toe te kennen? Dit was het vertrekpunt voor studenten die het Identity Management Institute bedachten. Waarom kiezen mensen eigenlijk zelf hun identiteit? Is dat niet vragen om zwart-wit denken en onlogische keuzes? In de toekomst gebeurt dit efficiënter én beter door de oprichting van het Identity Management Institute. Deze afdeling van de gemeente kent inwoners van Bloemhof een identiteit toe en bepaalt ook welke baan het beste bij hen past.

Wat als de gemeente Rotterdam volledig circulair is geworden? Welke expertise en vaardigheden bleken noodzakelijk om dit doel te bereiken? Welke nieuwe opleidingen dan wel beroepen zijn hierdoor in de loop der tijd ontstaan?

Docenten: Mona Dekker, Peter Kalkman, Leon Kranenburg

Studenten: Lidewij Fanoy, Elena Chadaeva, Fleur Neeleman, Yasmin Shahbahrami, Fionn Simpson

VOORBEELD 4

Identiteitsmanagement

QUOTES

//

"Ik was een anarchist, geloofde altijd dat er geen God over ons waakte. Ik dacht dat ik gelukkig was, maar volgens mijn identiteitstest was ik niet vervuld. Volgens mijn identiteitstest had ik een hoger doel nodig. Ik ben nu priester. Ik ben zo blij met het identiteitssysteem! Ik voel me nu zoveel gelukkiger!"

- Fictieve quote van een geïnterviewde inwoner uit 2050

//

"Als geboren Feyenoorder steun ik de werkende klasse. Dus ik stem alleen op socialistische partijen. Mijn ouders waren veel rechtser: we liepen altijd mee in protesten tegen de komst van vluchtelingen of tegen coronamaatregelen. Maar ik houd er nu van om links te stemmen. Ik ben een betere persoon geworden als socialist. Ze zeiden dat het een gelukkiger bestaan zou zijn voor mij. Ik geloof dat ze gelijk hadden."

- Fictieve quote van een geïnterviewde inwoner uit 2050

change of Identity can only be made through the
municipality. The Identity can not be changed earlier than 5
years after the issue. The Identity has to be renewed every 10
years.

VOORBEELD 5

Een nieuw ministerie

Het is 2050. Terwijl het aantal klimaatvluchtelingen dat de stad verlaat in grote aantallen toeneemt besluit een klein aantal inwoners toch te blijven en zich te groeperen en het leven opnieuw op te bouwen. Er is daarom onder andere een Ministry of the New Time opgericht. Deze organisatie onderzoekt oude gebruiken en voorwerpen om te zien of die van nut kunnen zijn in de nieuwe samenleving.

Docenten: Mona Dekker, Peter Kalkman, Leon Kranenburg
Studenten: Ian Merkoulou, Raygenie Finies, Damian Djairin, Giulia Mladossich

Wat als het internet der dingen (IoT) verbonden was met het internet van de natuur? Welke verbindingen zouden zowel online als offline zichtbaar worden in een stad als Rotterdam?

M

MINESTERY OF THE NEW TIME

MOTNT

This document is a publicly confidentially send file from the MoNT comity, location code: FY-1 to WDKA code 888-2

Information description; Secondary Therefore will self-destruct after reading.

FOUNTAIN

1898 the Wilhelminafontein Was present On coordinates: @81.914453,4.4982889,18.7z

The New time Ministry sees value in replacing fountains in Rotterdam for it can provide many gains.

SOCIAL DUTY WDKA

MINISTRY OF THE NEW TIME • FEJNOORD • 2050-3-22

TO THE WILLEM DE Koonink ACADEMIE OF ROTTERDAM

We are glad the WDKA has joined the movement that ministry of the new time* Therefore we do expect the fill their social duty's and provide what is asked for. The list with deliverables will be show over this code

FOUNTAIN PROJECT

PLUSCODE • SOCIAL COINS • SOLUTIONAL CONCEPT • BIOFUNCTION

The WDKA has been chosen for the next MoNT proje Fejinoord Burgemeester Hofmansplein, 3071 LL Rotte pluscode: WF7W+H6 Rotterdam regarding time and code: 590-KKb EE-S-68

The assignment will provide 7 social coins in total.

SELFDESTRUCTIVE MESSAGE

timeline 2020-2050

Fountain restored

Fountain removed...

2020

2021

2022

2023

2024

2025

2026

2027

2028

2029

2030

2031

2032

2033

2034

2035

2036

2037

2038

2039

2040

2041

2042

2043

2044

2045

2046

2047

2048

2049

2050

Fontein van de Nieuwe Tijd
Eén van de zaken die het ministerie wil meenemen uit het tijdperk van voor de catastrofale ramp op 25 maart 2036 is het concept van de fontein. Fonteinen waren vroeger ontmoetingsplaatsen, drinkplaatsen voor dieren en meer. Dat moet terugkeren in de stad van de toekomst! Op het Burgemeester Hofmansplein komt daarom een fontein die past bij de nieuwe tijd. Dankzij de inzet van hologramtechniek – ook iets uit het verleden – hoeven mensen hiervoor niet per se hun deur uit. Ze kunnen bij de fontein inloggen met een code. Wel zo handig, als het buiten warmer is dan 40 graden. Met dezelfde techniek wordt het mogelijk om via de fontein evenementen mee te maken, zoals een voetbalwedstrijd.

VOORBEELD 6

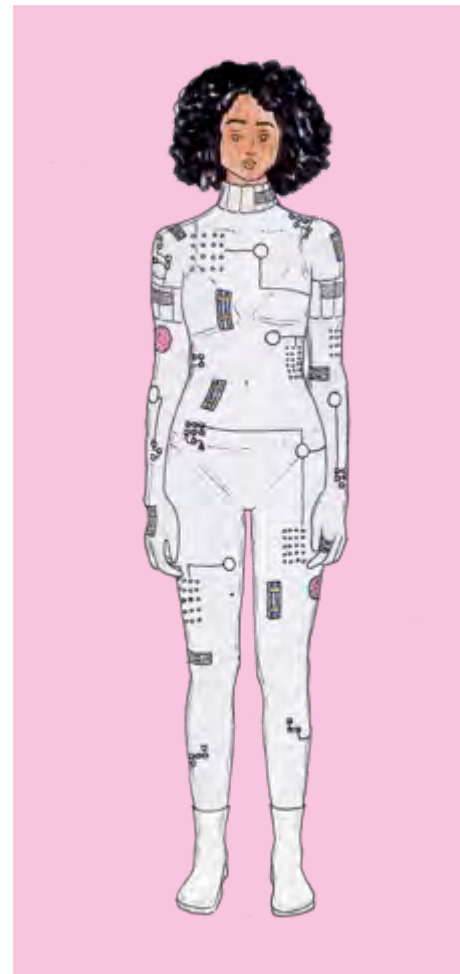
De overstroomde stad

Het is 2050 en Rotterdam, ook wel Nieuw Venetië genoemd, is compleet omringd door water. Boeren werken hard op hun drijvende stukken 'land' terwijl de vleesproductie plaatsvindt in labs in de tussen gelegen hoogbouw.

Omdat de stad onder een laag water staat, krijgen daken een belangrijke functie. Vervoer vindt plaats van dak naar dak. Dit vraagt om de nodige aanpassingen en slim design.

Docenten: Margo Ludoph, Eefje Auer, Renee Spanjer

Studenten: Sandy van den Brink, Milou Deenen, Mischa Eusebio, Aimeric Guerre, Annick Hollands

[Website](#)

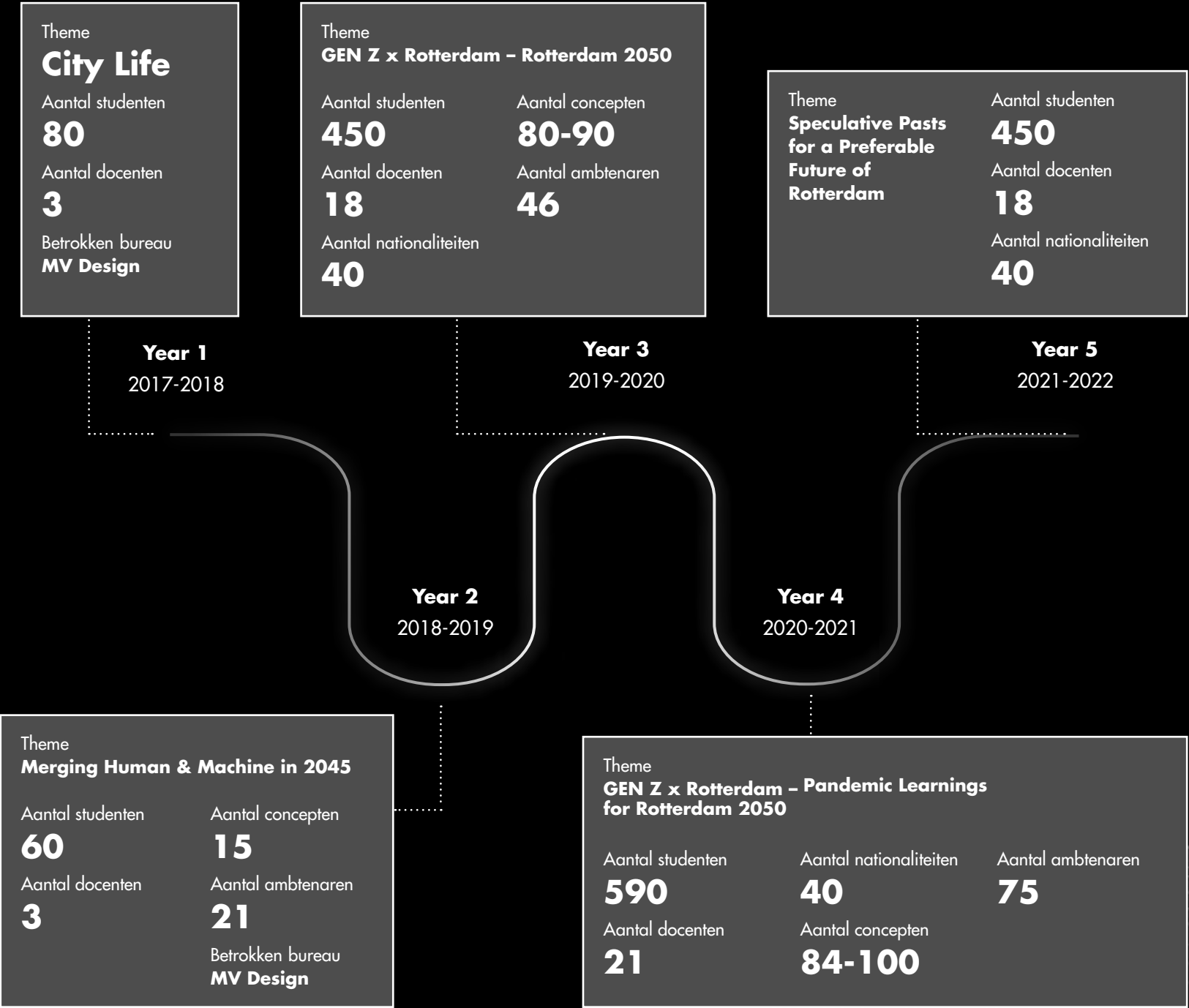
Wat als Rotterdam net als de rest van de omgeving een paar meter onder water staat en voor de voedselvoorziening volledig afhankelijk is van stadslandbouw? Welke wenselijke gevolgen zou een dergelijk scenario teweeg kunnen brengen?

Er zijn speciale zwembanen gecreëerd voor mensen die in een zwempak naar hun werk of andere plaatsen willen gaan. Best even een gedoe natuurlijk, maar sommige inwoners genieten van de beweging en onafhankelijkheid die het met zich meebrengt. Er is ook openbaar vervoer verzorgd, van dak naar dak. Je zou het met skiliften of gondels kunnen vergelijken.

FEITEN & CIJFERS

De gemeente Rotterdam en Willem de Kooning Academy denken sinds 2017 samen na over de toekomst. Hoe zou de stad er in 2050 uit kunnen zien? Ambtenaren en studenten ondernamen verschillende ontdekkingsreizen. Ook daarna bleven studenten en ambtenaren met elkaar op weg gaan. Kijk hiernaast hoeveel projecten het licht zagen en hoe bont de stoet van ontdekkingsreizigers was.

COLOFON

Deze publicatie is tot stand gekomen dankzij bijdragen van:

innovatieNetwerk
Rotterdam

Gemeente
Rotterdam

ROTTERDAM.
MAKE IT
HAPPEN.

Tekstredactie: Gemeente Rotterdam, Willem de Kooning Academy, Publiquest

Eindredactie: Publiquest

Vormgeving: Publiquest

Beeldmateriaal: Jan van der Ploeg, studenten van de WdKA, Gemeente Rotterdam

Copyright: Gemeente Rotterdam

Speciale dank aan MVDesign
mvdesign.nl

Met vragen kun je e-mailen naar innovatienetwerk@rotterdam.nl
